

DELAVSKA PRAVICA

Glasiló krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 5-; za četrt leta Din 15-; za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Naša glavna naloga.

Imamo različne pokrete. Toda niso vsi enakega pomena. Nekateri so malenkostni, dočim so drugi globoki in gredo obenem na široko, ker zajemajo po svojem značaju najširše ljudske plasti. Največje gibanje je gotovo krščanstvo, ki je vedno aktualno in bo, dokler bo živel človek. Krščanstvo ima tudi najjačjo življensko silo. Zato je več kot čudno, da je prišla vsa kultura zapada, vse gospodarsko in politično življenje v tako težko krizo, ki meji že skoraj na razpad.

Največji vzrok temu stanju je, ker se ni znala uveljaviti moderna demokracija. Mesto da bi ustvarjala trdne značaje, gojila poštenost, nesebičnost, čut odgovornosti napram svoji okolici in da bi bila v službi le najvišjih dobrin človeštva, da bi se ohranila ponižna, zlasti pa da bi branila v prvi vrsti večne pravice človeka, to je pravico do ekzistence in človeškega dostojanstva, je šla preko vsega tega, postavila se je v službo egoističnih stremiljenj posameznikov in organizirane družbe. V tej službi se je posluževala in se še poslužuje vsega, kar služi cilju. Družbi je privzgojila formalizem, zlasti ji je dobro došlo krščanstvo in njeno bogoslužje, dejansko je pa izvrševala to, kar je bilo krščanstvu nasprotno. Posledice so bile, da je izginil zlasti med inteligenco vsak višji smisel, da se je postavila v službo tej demokraciji, pri tem pa imela pred očmi le svoj lastni interes. Vse to je vodilo in nujno vodi v korupcijo in k nizkemu nivoju vsega javnega življenja.

Najbolj žalostno je pa dejstvo, da se ni mogla ubraniti pred navalom te moderne lažidemokracije tudi družba, ki si prilasta v javnosti naslov, da je krščanska. Tudi ta je stopila v njeno službo. S tem je dobrine krščanstva zatemnila in zakrila. Posledica tega je bila, da je zbegala zlasti delovne sloje. V mase se je vselilo nezaupanje, ki je deloma, če že ne popolnoma opravičeno.

Krščanstvo pozna samo eno pot. Dveh poti ni. Če se ustvarjajo kljub temu, je gotovo ena napačna. Največje zlo je, da pozna družba dve vrsti krščanstva. Teorija in praksa. Krščanska družba je govorila lepo in prav. Istotako pisala. V praksi je bilo ravno nasprotno. In tako se je družabno zlo vedno bolj kopičilo, ker se ni pravočasno uporabljalo zdravilo, če se že ni mogel zbrati postanek bacila, ki je pričel razkrajati družbo.

Kaj pomagajo trpečemu človeštvu govori o socialnih vprašanjih, kaj koristijo tako zvani socialni zakoni, nauki Kettelerja in papeža Leona XIII., če dokazujejo dejstva v življenju in gospodarstvu ravno nasprotno.

Kaj pomaga lepo pisanje o krščanskih družinah, če je pa še vedno premalo stanovanj, če se morajo otroci potikati v kleteh in postrešjih. Čemu naj bodo delavnemu ljudstvu razprave o pravični zasebni lastnini, če se pa premoženje vedno bolj kopiči v rokah nekaterih, dočim velika množica vedno bolj propada. In končno, kakšen efekt naj ima akcija proti preganjanju kristjanov v Rusiji, če je pa pri nas zapadnjakihi nrvni človek brez vrednosti in uničen. Dejstva so močnejša kakor teorija.

Zakon narave je, da se poraja življenje, četudi so pogoji še tako nepovoljni. Ta notranja propalost je kljub vsemu vzbudila reakcijo. Proti tej skvarjeni demokraciji nastopa nova, zdrava demokracija. Najbolj priprost človek, zadnji cestni pometac se zaveda, da je kot človek ravno toliko vreden, kakor drugi, četudi se ponaša z višjim družabnim po-

ložajem. Kakor smo vsi ljudje enaki pred Bogom, tako se ocenjuje človek vedno bolj po človeški vrednosti, ne pa po položajih, premoženju itd. Avtoriteta postaja duhovna vrednota. Le kar je lepega, visokega, resničnega uživa absolutno avtoriteto. Iz zatiranih nastaja vsepovsod nov svet.

Vprašanje je, kakšno smer bo zavzel ta novi svet. Ta smer pa zavisi od tega, kakšne voditelje bo imel ta svet. Če ga bodo vodili resnični značaji, bo tudi družba taka. Če se bodo pa izcimili ti značaji tako, da bodo hlastali po visokih časteh in premoženju, ta novi svet tudi

ne bo odrešilen za človeštvo, ampak bo ustvaril suženjstvo v drugi obliki.

Značaje vzgaja najsigurneje krščanstvo. Vsak, kdor je toliko močan, da hoče biti in je praktičen, dosleden kristjan, je pravi značaj. To dokazuje življenje. Naša naloga je v tem, da vzgojujemo take značaje in da se trudimo, da bo nastala taka družba, ki bo poznala le eno pot krščanstva — pot neizprosne doslednosti. Po četudi bi bile potrebne žrtve. Tako krščanstvo bo vidno vsem, ki so dobre volje. Tako krščanstvo bo podobno drevesu, na katerega prilete ptice, da najdejo na njem zavetje in mir.

V korist trpečemu delavstvu.

Dnevnik »Jutro« je prinesel dne 19. junija 1930 poročilo o lepem razvoju zdravilišča SUSORa na Klenovniku. Med drugim navaja dobesedno: »Pod vodstvom večje roke teh dveh gospodov (namreč zdraviliškega ravnatelja in upravnika) postaja ekonomija zdravilišča vedno rentabilnejša, kar pride zopet v korist na pljučih bolnemu trpečemu delavstvu.«

Glasom uradnih poročil SUZORa je znašal deficit tega zdravilišča v poslovnem letu

1925 Din	476.573-53
1926 >	488.546-69
1927 >	756.005-49
1928 >	1.697.926-41

Skupaj Din 3.419.052-41

To so uradne številke. Taka poročila ne služijo, da bi podale resnično in jasno sliko, ampak so plod osebnih interesov gotovih oseb in gotove okolišce. Delavstvo pa mora nasprotno vedeti, da mora ta deficit nekdo kriti in da ga krijejo Aktivni Okrožni uradi.

Zdravilišče Klenovnik pa je zanimivo tudi še od druge strani. To bo priznal vsak, da je dolžnost bolniškega zavarovanja, da omogoči na pljučih obolelemu članstvu zdravljenje v posebnih zavodih. Pri nas v Sloveniji že imamo tako zdravilišče — Golnik. Vsi priznavajo, da je to zdravilišče prvovrstno v vsakem oziru.

Zato bi pričakovali, da bodo uživali bolniki — člani Okrožnega urada v Ljubljani zdravljenje na Golniku. Neglede na izoborno kvalifikacijo zdravilišča tudi z ozirom na to, na upliva na bolnika tudi mišje — okolica, družbe in zrak.

Za člane našega Okrožnega urada pa ne veljajo ti in taki oziri. Za nje je meročajna volja SUSORa. Ta pa je dovolil OUZDju v Ljubljani, da sme rezervirati na Golniku le nekaj postelj, dočim jih je moral vzeti na Klenovniku 44. Če so naše informacije točne, mora vsak OUZD plačati njemu določeno število postelj, neglede na to, če so zasedene ali ne. Postelja stane dnevno Din 75. Naš Okrožni urad mora torej poleg na njega odpadajočega dela od celotnega deficita plačevati za Klenovnik dnevno Din 3300 ali letno Din 1.204.500. Strokovnjaki trdijo, da so uspehi zdravljenja na Klenovniku za naše ljudi nepovoljni in sicer radi tega, ker je radi prenizke lege zrak premehak. Klenovnik ima še to nepovoljnost, da je predrag. SUSOR je namreč kupil neko graščino, katero je adaptiral za zdravilišče. Bolniško zavarovanje nikakor ni za to, da bi vleklo iz zagate kakšne propadajoče graščake. Naj bi se delala moderna zdravilišča in na primer-nih krajih. Stari gradovi pa so najmanj prikladni za take namene.

Toliko smo morali pojasniti resnici na ljubo, da ne bo delavstvo v zmoti.

Uredba o naturalnih prejemkih uslužbenstva v državnih in banovinskih bolnicah.

V »Službenem listu« kraljevske banke uprave dravske banovine kos 9. z dne 21. junija je objavljena uredba ministrstva za socialno politiko o prejemkih uradnikov in ostalih uslužbencev državnih in banovinskih bolnic v naravi.

Ker predpisi te uredbe zadevajo tudi bolniško-strežniško in ostalo pomožno osebje v banovinskih bolnicah, priobčujemo v naslednjem nekaj važnejših določb.

V vseh bolnicah ima bolničarsko, strežniško ter ostalo pomožno osebje pravico do brezplačnega stanovanja.

K bolničarskemu osebju spada celokupno pomožno bolniško osebje za negovanje bolnikov: sestre strežnice, sestre bolničarke, bolničarji, ki so dovršili strežniško strokovno šolo ali bolničarski tečaj z opravljenim izpitom, kakor tudi babice in sploh vse pomožno osebje, zaposleno v bolniških sobah, dvoranah za operacije in laboratorijih, rentgenoloških kabinetih, bolniških ambulatorijih za pregledovanje in zdravljenje in v ostalih zavodih bolnice. K temu osebju spadajo po svoji vrsti tudi tisti bolnišni uslužbenici, ki se v pomankanju šolanega strokovnega osebja za negovanje bolnikov ob postavitvi določijo za opravljanje strežne

in bolničarske službe v bolniških sobah in prostorih, označenih v tej uredbi, pa še nimajo dovršene strežne šole in bolničarskega tečaja ter izpita.

K služiteljskemu osebju spadajo osebe, postavljene za vzdrževanje snage v bolniških prostorih med bolniki, v dvoranah za operacije, laboratorijih in ambulatorijih in zavodih bolnic ter v bolnični kuhinji pri pripravljanju jedi, v pralnicah, kopalnicah in pri centralnih napravah za električno razsvetljavo, kurjavo in desinfekcijo v bolnici, katerih služba je neobhodno potrebna za delo v bolnici, dalje tudi obrtniki, ki so zaposleni v bolniških delavnicah za izdelovanje oblek, perila in obutve bolnikov, kakor tudi strokovni nadzorniki bolnišnega vrtnarstva.

Osebe, za katero ni prostorov in mesta, da bi se jim dalo na razpolaganje stanovanje, tudi ako ima po zakonu pravico do tega, ne more dobiti odškodnine v denarju za stanovanje, kurjavo in razsvetljavo, niti kurjave in razsvetljave.

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da imajo tudi poročni pravico do brezplačnega stanovanja. S tem bo v bodoče dana možnost, da se uslužbenici lahko poročijo, ker s sedanjim skromnim zaslužkom

ne bi mogli vzdrževati stanovanja. Pri tem pa je treba ugotoviti, da naši bolniški zavodi za enkrat še nimajo primer-nih zgradb, kakoršne predpisuje uredba za družinska stanovanja uslužbencev. Vsled tega je napačno, da se z uredbo ukinja poročenim uslužbencem prispevek za stanovanje v denarju, dokler jim bolnice ne bodo mogle nuditi stanovanja. Na ta način bo uslužbenstvo še dogleden čas brez tega, kar mu uredba predvideva in tudi brez tega, kar sedaj prejema.

Tudi nadomestek za neizrabljeno hrano za čas odsotnosti v slučaju vežbe ali dopustov glasom uredbe odpade. Dosedaj je veljalo, da je uslužbenstvo za čas dopustov prejelo nadomestek za neizrabljeno hrano v denarju, kar je tudi pravilno, ker je hrana del uslužbenčeve plače. Če ima uslužbenec v času dopusta pravico do polnih službenih prejemkov, mu pritiče vrednost hrane.

Uredba prinaša uslužbenstvu nova poslabšanja, četudi se že sedanj položaj od daleč ne more primerjati s položajem uslužbenstva bolniških zavodov v drugih državah.

Naši rudarji v Franciji se organizirajo.

Noyelles, 20. junija.

Dne 1. junija se je ustanovila za rudnike v Sallaumines jugoslovanska sekcija v Syndicat Libre des Mineurs, ki je včlanjena v strokovni zvezi krščanskih delavcev Francije. Potrebo po strokovni organizaciji so čutili naši rudarji že kmalu, ko jih je bilo več tu skupaj. Prvotno so nameravali tu ustanoviti skupino Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani. Tak predlog so tudi poslali Jugoslov. strokovni zvezi, ki pa jim je svetovala, da se organizirajo v zvezi krščanskih rudarjev Francije. No in tako se je tudi izvršilo.

Nebroj ovir so morali premagati naši rudarji, da so dosegli ta cilj. Nemalo žrtev je bilo treba doprinesiti posameznikom in vsem skupaj. Najhujše so jim nasprotovali komunisti, ki vzdržujejo v Parizu svoj časopis za rudarje. Toda teh so se že še otrsli. Hujši nasprotniki so bili in so še naši lastni rojaki. Izmed teh so nekateri mnenja, da je delavcu usojeno na tem svetu večno garanje, da si tako zasluži nebesa. Drugi zopet pravijo, da smo rudarji iz Jugoslavije tu v Franciji tuji in da ne smemo skupno delovati s Francijo. So pa še drugi, ki nasprotujejo našim rudarjem. To so tako zvani komunist-fašisti, ki imajo svoje društvo. To društvo uživa veliko podporo vseh meročajnih činiteljev tudi iz Jugoslavije. So to ljudje, ki jih po njih dejanjih zlasti dobro poznajo trboveljski rudarji.

Premagane so vse ovire in strokovna organizacija naših rudarjev stoji in stalno pridobiva na moči. Požrtvovalnim voditeljem vse priznanje! Tovariši, rudarji in drugi delavci v Franciji, Nizozemski, Nemčiji, Ameriki, sledite temu zgledu in koraku zavednih rudarjev v Sallaumines!

Kakor izvemo, namerava izdati organizacija že v kratkem času svoj krajevni časopis.

★

Za gladojoče rudarje TPD. Tovariši rudarji izseljenci iz Sallaumines so nabrali za svoje trpeče brate v Trbovljah oziroma v revirjih TPD vsoto 600 frankov. Ta denar je prejela te dni Jugoslovanska strokovna zveza naravnost od sindikata jugoslovanskih rudarjev in ga bo razdelila med svoje najbolj prizadete organizirane rudarje. Tovarišem iz Francije pa bratska zahvala za dokaz njihove bratske ljubezni! Ne bomo pozabili! — JSZ.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Načelstvo

Jugoslovanske strokovne zveze, izvoljeno na občnem zboru 22. junija, se je na svoji seji 26. junija konstituiralo, kakor sledi:

Načelnik: Zumer Srečko.

I. podnačelnik: Rutar Joža.

II. podnačelnik: Langus Joža.

Načelstveni tajnik: Pitako Vilko.

Blagajnik: Valant Milan.

Gospodar: Vrhove Joža.

Odbornika: Gostinčar Joža in Mrak Ivan.

Lesni delavci.

Verd pri Vrhniku. Delavstvo tovarne parketov in drugih lesnih izdelkov na Verdu je po Jugoslovanski strokovni zvezi dne 26. junija naslovlilo na podjetnika g. Josipa Lenarčiča spomenico, ki vsebuje sledeče točke:

1. V letu 1929., ko je podjetje začelo plačevati delavstvu po zakonu določen 50% povišek za nadurno delo, so bile istočasno delavske temeljne mezde znižane za toliko, da delavstvo sedaj, ko prejema 50% doklado za nadurno delo, ne prejema nič več kot poprej brez doklade, ampak v večjih slučajih sedanja plača ne dosega niti prejšnje plače za 10 urno delo. Zelja delavstva je, da se mu odvzeto zopet vrne, ker bi v nasprotnem slučaju moralo v bodoče vsako nadurno delo odkloniti.

2. Delavstvo je v načelu zoper akordno delo. Če pa zahtevajo gospodarski interesi, da se posamezna dela vršijo v akordu, je delavstvo pripravljeno isto prevzeti, toda le pod pogojem, da mora delavec pri akordnem delu zaslužiti najmanj 10% nad normalno temeljno plačo pri enakem delovnem času.

3. Dogaja se tudi, da se posameznim delavcem odteguje zaslužek za nadurno delo, in to brez upravičenega razloga. Delavstvo želi, da se v bodoče to ne bo več dogajalo, preden se ne ugotovijo tehtni razlogi za odtegnitev.

4. Ponovno se delavstvo obrača na naslov, da se uvedejo izplačilne kuverte oziroma listki, iz katerih bo razvidno, za kateri čas se nanaša izplačani zaslužek, število delovnih ur, število nadur, temeljna urna mezda ni vsi po zakonu dovoljeni odtegljaji. Izplačilni listki so uvedeni do malega po vseh industrijskih obratih, zato delavstvo s tem ne zahteva nikake posebnosti, zlasti še, ker to predpisuje tudi zakon.

Namesto da bi podjetnik upravičenim zahtevam delavstva v polnem ugodil, je dne 30. junija odpovedal delo tajniku skupine lesnega delavstva tov. Antonu Verbiču, kateremu je pri odpovedi tudi dal vedeti, zakaj ga odpušta. Ker podjetnik za odpust tov. Verbiča ni imel nobenega tehtnega razloga, je popolnoma razumljivo, da je Verbič postal žrtev delavskih zahtev. Takih sredstev se po-

služujejo reakcionarni kapitalisti, da ž njimi strašijo delavstvo in ga odvrnejo od njegovih upravičenih zahtev.

Toda g. Lenarčič naj ne misli, da bo delavstvo kot dosedaj tudi to klofuto mirno sprejelo. Vsaka stvar ima svoje meje, tako tudi delavska potrpežljivost. Ne mislimo pri tem na kako zlo dejanje, pač pa se bomo poslužili vseh dovoljenih sredstev, da pokažemo gospodom, da ne čemo biti igrača v njihovih rokah. Zato pozivamo vse ostale tovariše, ki niso še v organizaciji, pa se vrnijo z zahtevami, da takoj pristopijo v organizacijo, ker le na ta način se bomo uspešno borili za svoje pravice. V prvi vrsti pa zahtevamo, da se odpust tovariša Verbiča prekliče. Naj živi borba!

Tabor pri Sv. Joštu.

Krščansko socialistično delavstvo je imelo v nedeljo 29. junija svoj tabor na Sv. Joštu, kjer je pokojni dr. J. E. Krek zbiral svoje delavce in kjer se po vojni zbirajo vsako leto delavci, da obnovijo v sebi Krekovega duha.

Že pol ure pred začetkom sv. maše so fantje pritrkavali in tako pozdravljali došle goste ter vabili prihajajoče. Ob pol desetih pa je mehka in silno prijemajoča beseda vseuč. prof. dr. S. Noja s priznice oznanjala veliko ljubezen Cerkev do delavstva, njeno demokratičnost, ki je od prvih početkov pa do danes postavila na najvišje mesto že neštete delavcev. Zato pa se mora tudi naše delavstvo z vso ljubeznijo okleniti Cerkev in v tem duhu preroditi sebe, da bo močno dovolj prerajati in voditi druge. Pri sveti maši sta stregla dva Krekoveca, na koru pa so Krekovi in članice Krekove prosvete peli in zaključili cerkveno pobožnost s himno »Povsod Bog«.

Takoj po sv. maši je tov. Šolar V. otvoril tabor z iskrenim pozdravom na vse. Tov. Langus Joža je v svojem govoru očrtal smernice delavske izobrazbe in vzgoje, ki morata s pota materializma kreniti nazaj k idealizmu, k medsebojni ljubezni. Poudaril je nujnost strokovne izobrazbe in veliko potrebo strokovnih organizacij ne le za delavce, ampak tudi za kmeta, ker le skupna borba vsega delavnega razreda bo vedla do zmage in pravice. Pasti mora razredno sovraštvo, vstati pa medsebojna ljubezen!

Tov. Jagodic je deklamiral Boštetovo: »Taki smo mi.« Dasi dosedaj niso bile v navadi deklamacije na tabo-rih, je vendar deklamacija morda najbolj vžgala vse, saj je bila podana s takim doživetim občutjem, da je vsakega posameznega naravnost preprijala z vso težo bolesti in ognjem upanja v boljše življenje.

Tov. prof. Krošl Tone pa je govoril o delavski gospodarski izobrazbi

in zavesti, o združništvu, ki mora slediti le na malem človeku v smislu Krekovi- načel ter pobijati kapitalistični profitariski duh. Zadržništvo mora postati temelj nove družbe. Ta ideja mora prevzeti vse, v tej ideji moramo živeti in zanjo delati.

Po kosilu so bile v cerkvi še pete litanije, ki so bile najlepši in najdostojnejši zaključek celotnega programa. Po

litanijah pa so se udeleženci razšli v posameznih skupinah in vesela pesem je oznanjala mlado življenje.

Tabor je bil lep, dasi je bila udeležba razmeroma majhna (nesigurno vreme in »žeganje«). Gotovo pa bo tabor rodil dober uspeh v korist delavstva in je nov četudi majhen korak k zmagi krščanskega socializma.

Pravična razdelitev bremen in dobrin v občinskem gospodarstvu.

Maribor, 28. junija.

Vseučiliški prof. dr. Milan Ivšič v Zagrebu razvija v svoji knjigi »L'agrari- res Problèmes en Jugoslavie« interesantne in velepoučne misli o temeljih naše narodno gospodarske politike. Isti trdi tudi, da naša država ni agrarna država. »Splošno se misli,« pravi, »da je v Jugoslaviji 88% kmetov, ali mi bi mogli reči, da jih je komaj 50%, ker ostali (38%) spadajo v kategorijo delavcev, a ne kmetov.« Ta odlični in priznani znanstvenik podkrepljuje svojo trditev z zanimivo utemeljitvijo: Agrarna država, kjer umirajo ljudje od glada, kot je to pri nas, se ne more nazvati agrarna zemlja. Mi imamo industrijske zemlje, kjer agrar absolutno ni razvit, pa kljub temu ne umirajo ljudje od glada. To znači, da vsi oni, kateri se imenujejo kmetje, a umirajo od glada, niso kmetje. Za kmeta moremo računati samo Vojvodinca, a vsi ostali so siromaki. Vsak, ki ima manj od 5 jutrov zemlje, se ne more šteti med kmete, ker od te zemlje ne more živeti.«

Zato pa moramo računati s tem dejstvom in voditi soc. politiko v interesu ne pretežno enega stanu, marveč splošnosti. (Splošen interes pa je fikcija: interes meščana in interes okoliških prebivalcev, ako gre za tržne cene itd.) **Interes splošnosti, t. j. nadinteres, se mora voditi vedno iz vidika šibkejšega.**

Ogromna nepoučenost o dejanskem stanju v pogledu opredelitve prebivalstva po socialnih stanovih, povzroča nešteto gospodarskih, socialnih kriz, ki se kažejo vsepovsod, zlasti pa tam, kjer dan za dnem opazujemo te hibe: v komunalnem gospodarstvu, pri naših občinah.

Vzemimo n. pr. Maribor. Mirne duše lahko trdimo, da živi v tem mestu 8/10 ljudi, ki oddaja svoje fizične in duševne moči v najem in, da 8/10 ljudi v Mariboru nisa eksistenčnega minimuma. Logično bi se morala voditi socialna politika v tem pravcu in to v interesu 20 do 25 tisoč nemaničev in socialno nizko stoječih, ki komaj služijo svoj boren vsakdanji kruhek. **Maribor je delavsko, proletarsko mesto!**

Zlasti pa bi se morali do skrajnosti omejiti nepotrebni izdatki v času težkih

kriz, v času, ko 35.000 ljudi 70 km daleč od Maribora strada v Trbovljah in ko ni ne denarja in ne kredita za najpotrebnejše ceste v predmestjih (Magdalensko) in za šole itd. Treba je samo pogledati ceste v delavski koloniji, za katere ni in ni denarja, in ki so pravi škandal za mesto Maribor!

Mestno kopališče na Mariborskem otoku pa je stalo občino več milijonov! Iz gospodarskega stališča znači to kopališče z ozirom na splošno sezono in birokratsko upravo novo pasivno mestno podjetje. Ono nikakor ne bo služilo večini, ogromni večini prebivalstva, marveč le neznatnim odstotkom bolje situiranih, ki bodo znali svoje nove izdatke in nov način zapravljanja spraviti v sklad, t. j. prevaliti na druge. Ako pa so odločilni faktorji računali tudi na večino, pa znači to, da je vse teženje po štedenju najširših mas ljudskih, ko ni denarja še za kruh, le gola fraza. Ako so igrali tu zdravstveni in higijenski razlogi, je odveč poudarjati, da se večina poslužuje brezplačnih naravnih kopališč v Dravi, ki tudi mestnih financ ne obremenjujejo. Kdor pa računa na tujce, ta je fantast.

Noben socialen človek in tudi dober rodoljub ne more soglašati s tem načinom gospodarstva, tem manj v času, ko plačujejo konzumenti in mali ljudje (potom posrednih davščin) vsa bremena za one, katerim pridejo take institucije v korist. Zato pa: **Pravična razdelitev dobrin — v interesu večine prebivalstva!**

Našim naročnikom.

Današnji številki lista prilagamo poštne položnice. Prosimo, da jih naročniki čimprej izpolnijo in nam nakažejo naročnino. Zlasti pa naj to gotovo takoj store tisti, ki so z naročnino v zamudi že za več mesecev nazaj. Mnogo nepotrebnega dela imamo, če naročniki odlajajo ali pozabijo naročnino ob pravem času obnoviti. Tisti, ki bi jo v tem času že obnovili, naj shranijo položnico za prihodnjico. — UPRAVA.

Ali si že član »Krekove knjižnice«?

Atom:

Splošni in trajni zakon delavskih organizacij.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

26. V resnici je za to stvar potrebna primerna ureditve in pameten red, da se doseže složnost v delovanju in soglasje v hotenju. Če je torej državljaniom svobodno, da se morejo združevati, kar v resnici je, morajo imeti tudi pravico, da si svobodno izberejo oni red in one postave, ki se bodo izkazale, da najbolj vodijo k temu, kar je bilo določeno. Zdi se nam, da ni mogoče določiti tiste primerne ureditve in reda v družini, kakršen bi moral biti v posameznih svojih delih z gotovimi in bliže določenimi pravili, ker je bolje, da se to določi iz značaja vsakega naroda, iz skušnje in navade, iz načina in uspeha, iz obširnosti trgovine in iz drugih stvarnih in časovnih okoliščin, ki jih je treba pametno upoštevati. Kar se tiče najvažnejše stvari, naj bo ta zakon določen kot glaven in trajen: da morajo biti društva delavcev tako urejena in vodena, da bodo nudila najprimernejše in najbolj pravno sredstvo za to, kar je določeno, kar namreč obstoji v tem, da posamezniki iz družbe kolikor možno dosežejo porast na dobrinah telesa, duha in premoženja. Očividno je, da je treba kot na glavni namen gledati na spopolnenje vere in nračnosti in predosem mora ta namen popolnoma voditi družabni red. Drugače bi se namreč izneverila v drugo osnovo in bi pač ne bila mnogo pred ono vrsto društev, v katerih običajno nimajo nobenega obzira na vero. Sicer pa, kaj pomaga de-

lavcu, če se je trudil za imetek, če pa je duša v nevarnosti zveličanja vsled pomanjkanja svoje hrane. »Kaj namreč človeku pomaga, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?« (Mt. 16, 26.) To namreč nas je učil Kristus Gospod, naj imamo kot znamenje po katerem naj se loči od pagana krščanski človek: »Zakaj po vsem tem povprašujejo pagani... Išcite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to se vam bo naorglo.« (Mt. 6, 32—33.) Če torej pričnemo z Bogom, naj se kar največ mesta daje verski vzgoji, da posamezniki spoznajo svoje dolžnosti do Boga, da dobro vedo, kaj treba verovati, kaj upati in kaj storiti radi večnega zveličanja, in z največjo skrbjo naj se oborože zoper zmotna naziranja in razna zapeljavanja. Delavec naj se spodbuja za čiščenje Boga in verske vaje, posebno za praznovanje službe božje ob prazničnih dnevih. Uči naj se spoštovati in ljubiti cerkev, skupno mater vseh, pravtako slušati njene zapovedi in pogosto prejemati zakramente, ki so orodje božje za očiščenje duševnih madežev in za pridobljenje svetosti.

27. Če postavimo temelj socialnih zakonov na vero je lahka pot za določitev medsebojnih odnosov tovarišev, iz česar naj bi sledilo mirno sožitje in cvetoče blagostanje. Obveznosti udruženj se naj primerno razdele vprid skupnemu blagru in sicer tako, da neenakost ne bo zmanjšala sloge. Ponajveč iz tega vzroka je potrebno, da se komu ne zgodi krivica, da se razumno razdele dolžnosti in jasno določijo. Pošteno naj se upravlja skupno imetje, da se iz potrebe posameznih naprej določi način pomoči. Pravice in dolžnosti gospodarjev naj se primerno strinjajo s pravicami in dolžnostmi delavcev. Če bi se kdo iz enega ali drugega razreda čutil kakorkoli užaljenega, ni nič bolj želeli, kakor da so prisotni pametni in pošteni možje istih korporacij, po katerih razsodbi bi se naj prepir poravnal kakor to

zahtevajo socialni zakoni sami. Zlasti tudi je treba poskrbeti za to, da ne bo v nobenem času zmanjkalo delavcem zaposlenja in naj bi dajatev pomagale, s čimer naj bi se potrebi posameznih odpomoglo ne samo v nenadnih in slučajnih zastojih industrije, ampak tudi, ko bi katerega koli potrla bolezen ali starost ali nesreča.

Zastoj bi iskal, kdor bi hotel najti podoben načrt dela v delavskih organizacijah v delavski okrožnici Leona XIII. Papež se v to ni mogel in tudi ni smel spuščati. Ni se mogel, ker je vedel, da se gospodarske razmere spreminjajo, zato ni hotel dajati podrobnih določb, ki bi imele kratkotrajno veljavo. In tega storiti tudi ni smel. Storil bi lahko s tem krivico naprednejšim narodom, če bi jih hotel utesniti v določbe, preko katerih so že prešli. V zadrego pa bi spravil druge narode in države, kjer bi morda še ne umevali njegovih teženj in želja.

Zato je poudaril trajen in splošen zakon, ki velja in bo veljal, dokler bo na svetu razlika med tistimi, ki imajo in ki nimajo. Delavske organizacije morajo biti tako urejene in vodene, da bodo najuspešnejše sredstvo za dosego svojega cilja. In ta cilj je: čim več dobrin za telo: to je zdravje, primerna hrana in obleka in stanovanje, zdrave delavnice, dovolj počitka z eno besedo vse dobrine, ki jih potrebuje človeško telo, da more dobro uspevati. Dalje: čim več dobrin za duha: vse kar potrebuje človeška duša glede izobrazbe in kulture, vse kar potrebuje v verskem oziru. In to točko papež še posebej poudarja, ker je človek predvsem po svojem duhu človek. In konečno: čim več dobrin v gospodarskem oziru: toliko lastnine, kolikor jo človek po svoji naravi želi in potrebuje, da more udeleževati svoje duševne in telesne sile. To je program dela za delavske organizacije. Ohranil bo veljavo, dokler človek ostane človek.

**ZVEČER za
namakanje
Schichtova
ŽENSKA HVALA**

**ZJUTRAJ za
izkuhavanje
Schichtovo
TERPENTINOVNO MILO**

pa je pranje gotovo!

Poslanstvo Evrope.

Čudne stvari se gode po svetu. Indija vre, Kitajska vre; med vsemi, ki morajo služiti močnejšim in nasilnejšim — vre. Res, blagoslovljena nositeljica kulture si, Evropa. Na kaj se opira danes Anglija pri svoji vladi nad Indijo? Na kakšno pravo? Kdo je dal Angležem pravico vladati ne samo nad Indijo, ampak tudi nad drugimi kompleksi sveta in kdo je dal to pravo prav za prav. Nihče! Dežel so se polastili iz dobičkaželjnosti, iz njih so si ustvarili molzne krave, ki jih naj rešijo propasti.

Evropske velesile svoj imperializem zagovarjajo s širjenjem kulture. Toda od vse te kulture imajo kolonijalne dežele strašno malo, res dobiček odnesejo kapitalisti. Vse kulturno delo obstoja v zbiranju denarja. To lažirjenje kulture je tudi največja ovira pravi širiteljici kulture, ki blaži srca poganov, bramanov in muslimanov, krščanski veri.

Križ na svojem pohodu vedno zmaga; če pa hodi za njim ali pred njim sablja in puška, tudi križ ne more več zmagovati. Evropske države imajo oblast v kolonijah že stoletja. V tem času bi se morali poznati naporci sejalcev kulture! Lahko bi že tudi dovršili svoje delo. Imperialistične države pa najbolj dokazujejo svoje malo kulturno delo in v resnici le egoistična stremjenja s tem, da drže kolonije trdno v svojih rokah. Ubogi »nekulturni« narodi zastonj kličejo po svobodi in zahtevajo odhod tujcev. Jasno: kolonija je molzna krava, ona donaja profit, zato se ne sme izpustiti.

V evropskih državah ne vladajo le meščanski elementi, ampak tudi drugi socialistični. Kolonije pa trpe pod obojimi, internacionalizem marksistov je le fraza za domače delavstvo. Vprašanje kolonij je vprašanje brez debate, kdor ga načne, je izdajalec domovine. Indijski pari morajo prenašati socialne krivice, ves indijski narod pa vlado tujcev, Anglije, ki ima lažisocialistično vlado. Ta vlada se iz strahu pred nasprotniki trdno drži oblasti, zatajuje socialistična načela svobode posameznikov in skupin, da le obdrži moč v svojih rokah. Motreč vse te razmere moramo dati prav socialističnemu pisatelju Bernard Shawu, ki je rekel, imajoč pred očmi seveda angleške razmere, da bodo postale delavske strokovne organizacije sovladarice kapitalističnega režima nad proletarci!

Da, kje je danes glas angleškega organiziranega delavstva? Ni ga! Indija naj trpi in naj molči, ker je kolonija in je ta molk v interesu angleškega gospodarstva. Napuhnjeni gentlemenski angleški narod pa bo dal, kolikor bo sam hotel. Kdor se mu upre, temu se bodo že žvici pomirili ob pogledu na tanke, topove in aeroplane. To je mentaliteta kulturne Evrope. — Pravica pa je in ostane večno ista. Kdorkoli naj se združi s krivičnikom: zapisan je sodbi! Tudi Evropa bo sojena!

Kovačem za sekire in lopate! Za tovarno v Srbiji se nujno rabijo kovači za sekire in lopate. Reflektanti naj se obrnejo na Javno borzo dela v Ljubljani. — Borza dela.

Zborovanje fantov na Brezjah.

Povsod Boga!

Veren, ponosen, stanoviten v načelih življenja, vedno in povsod značajen, zvest Bogu in domovini — hoče biti naš mladi rod, hoče ostati tudi naš slovenski fant.

Da skupno pozivimo zavest pravega fantovstva, da z mladostno svežim viharjem preženemo meglo malovernih, da v božji moči Kristusa Kralja in materinski ljubezni Marije razžarimo ogenj našega duha in srca h krščanskih delavnosti, ter se veseli, ponosni, v brat-ski zvestobi utrjeni vrnemo v svoje verne slovenske domove

vabimo

vse poštene, verne fante, v prvi vrsti gorenjske, na

fantovski tabor na Brezjah.
Vršil se bo v nedeljo, dne 13. julija.

Spored:

Ob 9 sv. maša v romarski cerkvi. Med sv. mašo pojo moški zbori. Govor bo imel frančiškan dr. o. Hugo Bren.

Ob 11 zborovanje: 1. Pozdravi. 2. Naše fantovstvo. Govori dr. Joža Basaj. 3. Slovenski fant za vero in dom. Govori France Terseglav. 4. Delo fanta v katoliški akciji. Govorijo fantje.

Ob 14. Zaključna slovesnost v cerkvi. Govori dr. Janko Arnejc. — Nato pete litanije Matere božje.

Fantje, veliko nas mora bit!

Znamenje naše fantovske poštenosti in mladostnega ognja je — bel ali rdeč nagelj.

Tudi možje naj pridejo!

Škofijski odbor Katoliške akcije v Ljubljani.

Po svetu.

Dva dogodka sta zadnje dni v osredju zanimanja vse Evrope. Prvi tak dogodek je

konferenca Male antante,

ki se je vršila pred nekaj dnevi v češkem letovišču Štrbske Pleso v Tatrah. Beneš, Marinkovič in Mironescu so kot mandatarji svojih vlad izmenjali poglede na politično in gospodarsko stanje v Evropi in premotrili medsebojna razmerja in razmerja Male antante kot skupne zajednice napram drugim državam, pa tudi razmerja posameznih držav napram drugim državam. Medsebojne zveze Českoslovaške, Jugoslavije in Romunije so po tej konferenci še tesnejše. Sad te konference je nekaj pravilnik (statut) te meddržavne zveze. Mnogo se je razmotrivalo tudi o medsebojnih gospodarskih stikih. Težko stališče imajo med seboj države Male antante pri sklepanju trgovinskih pogodb, ker hoče vsaka predvsem zaščititi svoje agrarne produkte. Českoslovaška in Romunija sta trgovsko pogodbo na temelju kompromisa že sklenili. Pričakuje se, da bo slično sklenjena tudi med Jugoslavijo in Českoslovaško. Ministri so v celoti sprejeli Briandov predlog Panevrope.

Drugi svetovno političen dogodek je **izpraznitev Porenja.**

Do konca junija so imeli Francozi zasedene po svojih četah še znatne dele nemškega ozemlja na levem bregu Rena. Ob priliki, ko se je sklenil Youngov načrt oziroma pogodba v Haagu, se je dogovorilo tudi, da do 30. junija zapuste francoske čete nemško ozemlje. Francozi so kot zmagovalci v svetovni vojni v sporazumu z ostalimi zasedli ves levi breg Rena, da si tako zagotovijo izplačevanje vojne odškodnine, ki jo je bila Nemčija primorana prevzeti nase z versajsko mirovno pogodbo. Danes je Nemčija že toliko konsolidirana, da plačevanje reparacij lahko garantira parlament. Izpraznitev zasedenih nemških pokrajin je povzročila po vsej prostrani Nemčiji ogromen val navdušenja. Pravijo, da je šele sedaj prav za prav končana svetovna vojna, ki je tako trajala točno 16 let od umora v Sarajevu (28. junija 1914) do 30. junija 1930, ko so Francozi izpraznili Porenje. — Nemški parlament je

določil za popravo škode v zasedenem ozemlju 20 milijonov mark, za kar so glasovale vse stranke razen komunistov in nacionalistov. — Brez dvoma se smer dosedanje politike Francije niti Nemčije ne bo spremenila, ampak bo šla za tem, da se doseže čim idealnejše medsebojno sožitje.

Fašistična Italija neprestano razburja svet zlasti pa svoje sosede. Zadnjič je Mussolini po vsej Italiji imel bojevite govore, naperjene proti raznim državam in so potem fašisti v Bariju zažgali jugoslovansko in francosko zastavo. Sedaj pa je Mussolini iznova presenetil svet s sklepom ministrskega sveta, ki je določil za tekoče proračunsko leto pol milijarde več izdatkov za oboroževanje kot je določeno v rednem proračunu. Da dobi vlada sredstva, je sklenila zvišati davke. Odnosaji med Italijo in Francijo, ki vse doslej že niso bili bogve kaj prijateljski in so se zadnje čase še bolj ohladili, pa pa je že vse kazalo na zboljšanje, so s tem zopet poslabšani.

Avstrija je posojilo, za katerega se je dr. Schöber toliko prizadeval, dobila, potem ko je bil sprejet zakon o razorožitvi in glavni vojaški vodja Heimwehra izgnan. Posojilo znaša 100 milijonov dolarjev in se bo razpisalo v raznih državah. — Zdi se, da je notranji položaj v Avstriji vse bolj zamotan. Meščanska fronta je skoroda razbita. Heimwehr je kakor klin med meščanskimi strankami. Vse s skrbjo pričakuje novih volitev. Precej svojih šlagerjev so zaenkrat spravili in poudarjajo velike skupne interese Nem. Avstrije, ki jih meščanske stranke docela zanemarjajo. Z gotovostjo upajo na ta način doseči vsaj relativno večino.

Strajki in nemiri so se začeli širiti po Španiji. V Sevilji je več tisoč štrajkujočih delavcev povzročilo s svojimi demonstracijami precej strahu. Val nezadovoljstva ne gre toliko med industrijskim kot med kmetijskim delavstvom, ki ga je zlasti po jugozapadni Španiji mnogo in tvori večino prebivalstva. Tu so velika posestva par desetih grofov in magnatov, ki jih obdelujejo desetstiči napol položnih bajtarjev, viničarjev in hlapcev. Teh položaj je zlasti v zadnjih časih postal naravnost brezupen, tako da iščejo izhoda v revoluciji.

V Dolenjem Logatcu bo 13. julija delavski tabor.

Po deveti maši govori ta. Langus J.
in Koprivec M.

Delovni čas v rudnikih.

(Konec.)

Razdelitev produkcije in trgov.

Delavstvo se zavzema v teh razmerah za neke vrste mednarodni premogovni kartel velikih evropskih držav, ki bi razdelil med države članice produkcijo in trge. S tozadevnimi predlogi delavskih organizacij se je bavil že gospodarski odsek Društva narodov. Ker pa računa delavstvo s tem, da je do izvedbe te velike ideje še daleč, se zavzema v drugi vrsti za to, da bi se zaščitilo delavstvo z enotnimi mednarodnimi pogodbami o delovnem času in o minimalnih mezdah pred tem, da bi potisnila prevelika ponudba in z njo zvezana ostrakonkurenca življenjski standard delavstva daleč pod sedanji nivo. To izvesti je poklican Mednarodni urad dela. To so razlogi, radi katerih se je predložila konferenci konvencija, o kateri govori-mo. Delovni čas naj se določi nižje kot sedaj, ker napredujoča racionalizacija rudnikov to dovoljuje.

Zakaj kriza v rudarstvu.

Pred nami leži tozadevno obsežen statistični material. Slika, ki jo dobivamo iz tega, kaže v velikem istu, kar se je dogajalo zadnja leta v naših jugoslovanskih rudnikih v malem. V vojni, zlasti pa v povojnih letih, je produkcija premoga povsod zelo padla. Vključ temu pa so zaposljevali rudniki vsled obsežnih reparacijskih in investicijskih del v prvih povojnih letih mnogo več osebja, nego pred vojno. Naenkrat pa se je položaj izpremenil. Prenehalo se je z investicijami. Pri neproduktivnih delih zaposleno delavstvo se je začelo v masah odpuščati. (Tajnik Cook omenja za Anglijo število 300.000 delavcev, kar pomenja 30% vsega staleža.) Radi tehnične izpopolnitve rudnikov pa se dosega z manjšim številom delavstva večja stori-tev nego pred vojno. Leta 1929. presega svetovna produkcija premoga že za dobrih 10% predvojni nivo. Poleg tega dobiva premog v bencinu in elektriki nevernega konkurenta.

Povojne politične spremembe na evropski celine so to krizo še prav posebno zaostrile. Pred vojno sta bili glavni izvozni državi za premog Anglija in Nemčija. Če bi mogli ceniti letni netto izvoz teh dveh držav pred vojno s 100 milijoni ton, je bila udeležena pri tem Anglija z nekaj nad 60%, Nemčija z nekaj pod 40%. Po vojni je izgubila Nemčija sarsko področje in večji del Zgornje Šlezije. Produkcija premoga teh izgubljenih revirjev je dosegala približno višino celokupnega nemškega izvoza premoga. V ožgled temu bi bilo pričakovati, da bo Nemčija prenehala premog izvažati. To se pa ni zgodilo. Nemčija je razvila z neverjetno naglico svoje rudnike rujavega premoga. Tu producira na

dnevnik kopih z bagerji z manjšim številom delavstva kakor pred vojno, dvakrat več premoga kakor pred vojno. Absolutno je zrastle produkcija rujavlega premoga za 90 milijonov ton. (Petnajstkrat več, kakor znaša vsa naša premogovna industrija.) Ves ta premog se koplje samo s stroji. Produktivnost človeškega dela je tu neverjetno visoka, zato je nemški rujav premog za polovico in več cenejši, kakor rujav premog drugih dežel. Res, da ta premog ne prenese dolgih transportov. Zato pa nadomešča doma kameniti premog, ki ostaja prost za izvoz. Tako ostaja Poljska s svojimi novo pridobljenimi rudniki brez starih odjemalcev, ki so bili v Nemčiji. — A to še ni vse. Tako opustošeni francoski in belgijski rudniki so se kmalu na novo vpostavili in ne samo vpostavili, temveč tudi racionalizirali. Vse male evropske in izvenevropske države, ki med vojno niso mogle računati na angleški in nemški premog, so razvile lastno premogovno industrijo.

Vse to ogroža vedno huje angleški eksport premoga, ki je eden izmed temeljev velikega angleškega bogastva. To so razlogi, radi katerih so vzeli zgoraj obrazložene delavske predloge resno v pretres tudi merodajni krogi v Angliji, med njimi tudi taki, ki ne stojijo blizu sedaj vladajoči delavski stranki.

Kaj pravijo poslodavci.

Drugega mnenja pa so angleški rudarski podjetniki. Oni mislijo, da je treba izvojevati ta konkurenčni boj z razvitejšo tehniko, z nižjimi mezdami, podaljšanjem delovnega časa in nižjimi cenami premoga. Te smernice je zagovarjal v generalni debati g. Lee, ki je obenem še povdarjal, da se ostrine krize ne sme soditi po letošnjih pojavih, ki jih je povzročila v veliki meri gotovo mila zima. Isto so ponavljali poslodavski zastopniki vseh drugih držav. Težko je reči, če so se pri tem zavedali, da ni popolnoma v redu, če sede tako prijateljsko na enih in istih klopih. Zastopnik nemških poslodavcev je še odkrito povedal, da more plačevati Nemčija reparacije le — z boljšo tehniko in slabšimi delovnimi pogoji.

Vsi poslodavci so se izgovarjali, da ni mogoče skleniti konvencije o delovnem času v rudnikih, če ni zastopana na konferenci tudi Severna Amerika, ki nastopa v Južni Ameriki in Kanadi kot hud

konkurent Anglije in ki ima v rudnikih že danes daljši delovni čas, kakor Anglija. Nevarnost te konkurence so pri tem namenoma precenjevali.

Res je angleški izvoz v te dežele zadnja leta nekaj padel, vendar to zmanjšanje ne dosega niti 1/20 celokupnega angleškega izvoza, tako, da ni razumljivo, zakaj bi se radi te malenkosti ne mogel uvesti red v ostalo produkcijo in prodajo angleškega premoga. Tudi angleški vladni zastopnik V. Shinwell je priznal neupravičenost take argumentacije, češ, Amerika ima res nesorazmerno dolg delovni čas, a tudi plače, ki se z našimi niti primerjati ne dajo. Poleg tega pa leže njeni glavni rudniki v sredini kontinenta, medtem ko so angleški ob morju, kar konkurenco silno olajšuje. Iz izjav, ki so jih podali odločujoči vladni delegati vodilnih držav, moremo dobiti na konferenci to-le sliko:

Proti konvenciji so kompaktno vsi poslodavski delegati. Za konvencijo je večina vladnih delegatov. A večina izmed njih želi konvencijo poslabšati. Tako je stavil nemški vladni delegat predlog, da naj konvencija za rudnike rujavlega premoga sploh ne velja. Ako bi obveljalo to stališče, proti kateremu pa so nastopili v diskusiji vladni delegati večine drugih držav, bi bilo za nas Jugoslovane delo v komisiji sploh končano, ker producirajo malone vsi naši rudniki rujav premog.

Delavski delegati so seveda vsi za konvencijo. Lahko pa bi se zgodilo, da bi mogli spremeniti tudi oni svoje stališče, če bi konvencija do te mere predručala, da bi sedanje stanje poslabšala, mesto da bi ga izboljševala.

Konvencija in naši rudarji.

v enem zadnjih člankov smo rekli, da konvencija za jugoslovansko delavstvo ne bi imela posebnega pomena, ker ni upanja, da bi mogla sedanje stanje v naših rudnikih bistveno izboljšati. Mislimo pa, da bo treba to mnenje revidirati. Konvencija bi bila tudi za nas važno sredstvo, ki naj bi obvarovala naše rudarsko delavstvo pred podaljšanjem sedaj veljavnega delovnega časa. Ni namreč izključeno, da se bo skušal podaljšati v bodoče tudi v naših rudnikih delovni čas, zlasti če bodo morali iskati naši rudniki v večji meri, kakor dosedaj, odjema v inozemstvu.

To pa bo za rudnike Slovenije najbrž

potrebno. V tem slučaju gremo nasproti težkim časom, ko ne bomo mogli dovolj povdariti, da je težišče konkurenčne sposobnosti v boljši tehnični opremi in da so socialne pridobitve delavstva pri tem nedotakljivo posestno stanje, ki se ga ne sme nihče dotikati. Kjerkoli bo skušalo stopiti naše rudarstvo na inozemski trg, bo moralo računati s hudo inozemsko konkurenco.

Zahvala.

K zelo lepemu in pomenljivemu sestanku starih Krekovih borcev in poznejših socialnih delavcev, ki se je vršil dne 8. junija 1930 na Rožniku, našemu starostu, 70 letnemu jubilarantu, tov. Jos. Gostinčarju v čast, se podpisana, kot sklicatelj tega sestanka vsem, ki so se najinemu vabilu odzvali, najiskreneje zahvaljujemo. Zahvaljujeva se zlasti njemu, kateremu v čast se je sestanek vršil, da se je potrudil in prišel še enkrat med nas »stare«, ki smo želeli, da se še enkrat skupno snidemo, kakor nekdanj ter obudimo spomine na one čase, ko smo se tamkaj z našim pok. dr. Janezom Evg. Krekom, tov. Jos. Gostinčarjem, pok. Mih. Moškercem in drugimi shajali ter črpali moči in navodil za borbo, katero je moglo ta čas krščansko delavstvo vojevati, da se kot delavski stan in njega pravica uveljavi.

Zahvaljujeva se tudi gospodični Cilki Krekovi, sestri pok. dr. Jan. Evg. Kreka, njega, ki je bil oče vseh ponižanih in preziranih, ki je z drugimi tedanjimi socialnimi sodelavci ustvarjal in gradil krščanske delavske organizacije, delavski konsum in druge gospodarske ustanove, katerih namen je bil, da služijo izključno gospodarsko šibkejšim slojem v korist.

Najiskrenejša zahvala tudi preč. g. dr. Jos. Debevcu za daritev sv. maše in lep, za ta dan primeren govor, ter Jugoslov. strokovni zvezi, ki je pomagala in pripomogla k tako lepo uspelemu sestanku, kakor tudi šentpeterski Krekovi mladini, ki je z lepim petjem

sestaneke poživila ter obudila spomine na našo mladost in naša mlada leta, ki ne pridejo več nazaj. Kljub temu, da je bil sestanek zelo lep, je mnogo naših starejših sodelavcev in sodelavk manjkalo. Nekateri so v svoji starosti oslabeli, za druge nismo naslovov imeli in jih ni bilo vabiti mogoče, in tretji so tekom let pomrli, ki naj počivajo v miru in uživajo plačilo za nekdanje trudapolno delo, ki so ga žrtvovali delavski stvari v korist.

Še enkrat: najiskrenejša zahvala vsem, umrlim našim tovarišem pa blag spomin.

Ziller Fr., Kersič Jože.

Knjižnici Delavske zbornice v Ljubljani in Mariboru sta po nalogu kr. banske uprave dravske banovine revidirala g. dr. Josip Puntar, knjižničar državne študijske knjižnice v Ljubljani in g. prof. Mlakar v Mariboru. Revizija je sedaj po šestih mesecih končana. Knjižnici posljeta zopet normalno. — Jeseni izide nov seznam knjig.

Izvrsten sluh. Zdravnik (možakarju, ki bi bil rad nastavljen pri železnici): Ali slišite mojo uro, kako tiktaka? — I seveda! — Zdravnik: Stopite tri korake nazaj! Tako! Ali zdaj še slišite? — Izvrstno! — Zdravnik: Bravo, prav dobra ušesa imate, da slišite uro, ki stoji!

Velika žalost. Pokopali so kmeta in po pogrebu so se zbrali sorodniki in znanci pri žalostni vdovi na pogrebščino. Ko je zmanjkalo mesa, odide objokana vdova v kuhinjo, Bregušar pa za njo, priliznjeno šepetaje: »Kaj misliš, Katra, če bi se midva vzela?« Ta si s predpasnikom obriše solzne oči in reče: »Ne bo nič, sem že večeraj Mlekužniku dala besedo.«

Vse slabo stoji. Sodnik: Kako morete priti tako natrkani pred sodnijo? Saj komaj stojite na nogah! — Obtoženi: Ravno prav! Saj tudi obtožba stoji na slabih nogah!

RADIO JOŽE MARKEŽ, JESENICE
Solidna postrežba. Dobi se tudi na oboro.
Oglejte si stalno radio razstavo!

Pierre l' Ermite:

28

Kako sem ubila svojega otroka

V naših rokah je večni blagor duš; od naših odločitev je odvisna smrt ali življenje. In koliko brhkkih mladeničev je danes na svetu, ker sem nekoč odločno pokaral njihove matere, ki niso marale otrok!

Mi krščujemo in poučujemo v sveti veri, poročamo in pomagamo bolnim in umirajočim.

Kdor hoče biti duhovnik, mora imeti res mnogo srca, ki ga pa mora držati z obema rokama, da mu ne zaide na napačno pot. Prav vsak dan mora prenesti brez števila odpovedi.

Zato tudi vedno tako goreče molim za Vas... za Te...

Če imaš poklic, Dominik, varuj in neguj ga kakor predragoceno mladiko, iz katere se bo nekoč razbchotilo veličastno drevo, pod katerim bo našlo zavetje mnogo duš.

Če pa nimaš poklica, potem se potruj, da boš pošten in trden kristjan. Zvesto izvršuj vse verske vaje, ki so najtrdnjša opora vsakega nadnaravnega življenja. Če ne čutiš v sebi duhovniškega poklica, si prejel sicer le en talent, vendar glej, da vsaj tega ne boš zakopal!

Zategadelj tudi vedno pazljivo spremljam tvoje dušno življenje. A Bog varuj, da bi hotel le količkaj vplivati nate; niti toliko ne, kolikor bi moral, ko si včas tako omahljiv in neodločen.

Vidim, da imaš dobro voljo in da zvesto iščeš pravo pot v življenje. Radi tega upam, da naju Bog ne bo zapustil.

Trdno sem prepričan, da Te bodo tvoja načela in pošteno življenje privedla tja, kamor Te kliče Bog. Potem bi se izpolnila moja najsrčnejša želja in Ti bi dosegel neprecenljivo čast, da bi mogel služiti Njemu...

Tukaj ga ustavi gospa Yholdy, ki je stopila v kuhinjo.

»E-e-e, Rožica, ko bi vedeli kakšno pisemce je spet priromalo! In kako dolgo je! Ta črnosuknjež sploh ni več človek temveč zverina. Če ne morete zaspiti, kar to-le čitajte! Ko pa se prebudite,

vas čakajo še tri pisma! Možakar je namreč zelo previden, pa je rajši napisal več pisem.«

Gospa vzame pisma. Ko odpre prvo, se ji vsujejo iz ovoja še sveže cvetlice. Kar ostrmela je.

»O, nikar se nič ne vznemirjajte!« jo miri ujec, to mu pošiljajo otroci... Ej, ko bi mu jih poslala Lolita, Lolita!... Sicer pa Vam naznanjam, da sem jo povabil drevi na večerjo.«

»Res? To bo še največ vredno! Izvrstna misel!«

»Ali sem že kdaj slabo iztuhtal? Poglejte tale pisma: ako ne bi bilo mene, bi vsa prišla v roke nesrečnemu Dominiku in kmalu bi imeli pred sabo drugega črnosuknježa! Zdaj pa ni več nobenega strahu.«

Za tem prav imenitno odkrije velikanski lonec in glasno emakaje požira vonj, ki se je dvigal iz lonca, ter se zasmeye.

»Vidite, Rožica, poleg ljubezni je na tem svetu samo še takšna jed kaj vredna!...«

Štirinajsto poglavje.

Ker je vlekel veter proti jadrnici, sta Dominik in Lolita precej pozno pristala ob Souzeauxjski obali.

Ujec se je bal, da se mu ne bi pokvarila juha, ko ju ni bilo tako dolgo, a zopet je bil vesel, ker je bila z Dominikom Lolita in si je mislil, da se bo slednjič menda vendar »zganil«.

Kmalu sta mlada stala pred vilo; bila bi prav čeden parček!

Dominika je že docela ožgalo solnce, lase je imel počesane nazaj, da se mu je videlo plemenito čelo in kakor jasno morje modre oči, Lolita pa je bila poleg njega drobna in ljubka kakor nežen bršljan ob krepkem hrastu.

»No, no otroka!« jima zakličie ujec. »Le urno, le urno! Pet in trideset rib sem pripravil!«

»A kje sta se mudila toliko časa? Že celo uro vaju pričakujemo!« resno pripomni Dominikova mati.

»Mamica, saj se nikoli niste hoteli z menoj voziti po morju; zato ne veste, da pri jadrnici ve človek samo kdaj se odpelje, a nikdar ne kdaj se bo vrnil!«

»Pa naj bo na tvoje! Saj ti rada verjamem... Samo nekaj opažam, da kadar se voziš z Lolito, vselej nazaj grede piha nasproten veter!...«

Pri večerji so bili vs silno dobre volje. Ujec je od zadovoljstva mežikal z očmi in ni mogel prehvaliti svoje juhe. Ko pa je popil še kozarec dobrega vina, se mu je razvezal jezik, da bi ga človek komaj spoznal.

Dominik ga je pod mizo večkrat dregnil z nogo, naj ne pozablja, da je Lolita zraven; a ujec se ni dal ugnati, marveč mu je enkrat celo precej glasno odvrnil:

»Pazi, pazi, da koga drugega ne suneš!«

»Ujec!«

Ni bilo več daleč do enajstih, ko se je Lolita, ki ji je mamica dovolila, da je malo dlje ostala pri Yholdyjevih, ločila od »Turkiza« in se vračala proti »Ker-Mimie«, kamor je imela morda dobrih pet minut. Navadna pot zavije najprej na levo skozi gozd, nato pa zopet na desno in po drevoredu naprej. Na koncu drevoreda se sredi borov in lavorjev skriva vila »Ker-Mimie«.

Večer je bil tako krasen, travnik je tako dehtel in mesec je tako veličastno plaval po mirnem nebesu, da sta Dominik in Lolita rajši krenila na desno k morju, ki se konec poletja včas kar svetlika kot bi gorelo.

Po strmi sipini sta se vzpela na vrh holmea in se oba naglas začudila divni krasoti...

Postala sta in uživala nepopisno lepoto poletne noči...

Kakor žareča hostija, ki jo drže nevidni prsti, je visel svetel mesec nad Souzeauxskim zalivom. Nebo je bilo prosojno k okristal in po njegovi biserni bliščobi so kakor diamanti cvetele žarke zvezde.

V daljavi je ležalo širno morje, ki ga je kakor tančica pokrivala belkasta meglica. Slišalo se je samo pljuskanje upadajočega morja kot bi valovi za slovo poljubljali obrežne skaline.

Moker prod je bil podoben njivi, posejani s topazi.

Posebno strašen pa je bil grič, po katerem so rasle žolte suhe rože in rdeče resje in polno modrikastega bodičja.

Naročajte

„Delavska Pravica“!